

Jannike Arnesen
Kronprinsensgt. 41
4614 Kristiansand

Kristiansand, 18. desember 2018

Svar på skriftlig spørsmål om «Netthets»

Jeg viser til epost datert 22.11.18 som lød:

«Tiltak mot netthets

Ordfører. Hetsing av enkeltpersoner på nett er en trussel mot demokratiet. Mange av oss utsettes for dette. Ungdom mobber hverandre digitalt, voksne mobber voksne. Skalaen for netthets er bred. Alt fra en uredelig debattone til trusler. De siste er en politisak, men frem til det går så langt er det ingen som faktisk holder skikkelig tak i problemet. Mobberne har åpenbart selvstendig et ansvar. Redaktørene bør ta et ansvar for hva de lar stå i sine kommentarfelt. Mange av oss bør bli flinkere til å ta til motmæle når vi ser hets i sosiale medier.

Da min pappa var politiker på 80-tallet fikk han trusselbrev i posten. Noen ringte anonymt hjem til mamma og slang dritt. Da lokalavisen år senere åpnet kommentarfeltet strømmet den verbale kloakken inn. Enkelte mottar fortsatt trusler i posten, men de digitale kanalene som ligger åpne for hets er blitt betydelig større og flere. Alt fra åpen og lukkede facebookgrupper, snapchat, youtube, jodel, kommentarfelter på seriøse aviser og ulike nettforum.

Ordfører. Netthets er en bred og kompleks problemstilling. Amnestys gjennomgang i 2018 viste at 2 av 3 kvinnelige politikere har opplevd netthets, 12% av kvinner i befolkningen har opplevd netthets og 53% begrenser seg på nettet i frykt for å bli hetset. Den enes ytringsfrihet begrenser altså den andres.

Også enkelte av kommunens ansatte hetses. Ikke bare dem på toppnivå, men barnevernsansatte er en utsatt gruppe. Fellesorganisasjonen(FO) har sett seg nødt til å lage en veileder for håndtering av netthets. Men også lærere, barnehagelærere og annet helsepersonell opplever at det skrives sjikanerende ytringer om dem i sosiale medier. Jeg vil påstå at pasienter, klienter og pårørende stadig oftere ytrer seg om kommunens tilbud i sosiale medier. Det er bra å få tilbakemelding fra brukerne våre på hvordan de opplever tjenesten. Men en helsefagarbeider skal slippe å få navnet sitt trøkt inn i en facebookstatus uten mulighet til å forsvare seg.

Vi blir stadig flinkere til å kurse ungdommene våre i nettvett. Senter mot seksuelle overgrep Agder har tatt inn i sin strategi at de skal arbeide for at ingen utsettes for digitale overgrep og jobber aktivt med dette. Det jobbes allerede godt i ungdomsgruppen, men vi kan bli enda bedre også der.

Jeg er bekymret. Noe fordi jeg kjenner at jeg hele tiden veier tyngden i hetsen jeg potensielt får opp mot nytten av det jeg sier i det offentlige rom. Og fordi jeg blir engstelig av det. Mengden ekte mennesker og falske profiler som oppriktig ikke vil meg vel gjør at jeg føler meg utrygg. Men først og fremst er jeg bekymret for de politikerne som kommer og ikke kommer etter meg.

Etter 22. juli snakket vi litt om yringsansvar. Den debatten opplevde jeg kokte bort i kålen. Spørsmålet er om Kristiansand kommune ikke bør gjøre mer. Om vi skal ta et felles initiativ og sette kloke hoder sammen for å se om det er noe vi som kommune kan bidra med for å redusere trykket. Om vi kan finne noen kloke måter vi kan bidra til at folk oppfører seg mer respektfullt overfor hverandre på nett. Vi trenger kontinuerlig nyrekruttering til politikken. Det kan ikke være sånn at de eneste som orker å være her er dem med stort og støttende nettverk.

Spørsmålene mine til ordføreren er oppsummert:

1. Vil ordføreren jobbe videre med muligheten for å se på det kommunale handlingsrommet for å begrense netthets generelt?
2. Er rutinene for hvordan vi håndterer netthets mot kommunens ansatte gode nok?

Svar:

Takk til Arnesen for svært aktuelle spørsmål. Jeg kunne ikke vært mer enige med deg i at netthets er en skremmende samfunnstrend og at jeg er bekymret for utviklingen.

Zynk Kommunikasjon gjennomførte tidligere i år en stordata-analyse av nasjonale og globale trender 2018-2023 på oppdrag for KS. De skannet over 50 millioner norske nettsider med mandat å se hvilke trender som vil påvirke kommuner og fylkeskommuner i årene som kommer. Rapporten har fått navnet «Polarisert samfunn, eliter under press».

De finner fire etablerte trendklynger som vil vokse betydelig de neste fem årene. Dette er fenomener som har evne til å påvirke ulike sektorer og segmenter i samfunnet, også på tvers av landegrensener. I tillegg til at det er stort nok til å ha betydning for samfunnsutviklingen, økonomisk, politisk og/eller kulturelt. De fire er 1: Polarisering og elitetmotstand. 2: Urbanisering og teknologisk skifte. 3: Klimaendringer og press mot naturen. 4: Svekkelse av statene og sterkere konflikt.

Det er mye som er urovekkende, men i denne sammenheng er spesielt den første relevant. Polarisering i samfunnet er først og fremst et politisk fenomen. Trenden fra 1949 og frem til i dag er at de systembærende partiene har blitt svekket, mens de politiske ytterkantene har styrket seg. Utviklingen i USA har vært med å sette dagsorden. I 1994 svarte 15 % av republikanere og demokrater i USA at de «sterkt misliker» det andre partiet og deres politikere, i dag svarer 40 % det samme. Polariseringen merkes gjennom sterkere populistiske partier, mer partipolitisk polarisering og økende elitekritikk. Økonomiske ulikheter og innvandring, i tillegg til urbanisering og ulikheter i utdanningsnivå, er de tyngste driverne for utviklingen.

Medievirkeligheten har endret seg og vi er i dag langt unna den lineære svart-hvitt-tven som først ble lansert. I dag kan alle publisere sitt innhold for verden. Suksess måles i stor grad av antall "klikk" og det er laget algoritmer som

gjør at vi ser mer av lignende innhold som vi allerede har klikket på. Dermed kan ekkokamre oppstå og verdensbilde til en enkelte snevres inn. Utviklingen gjør at behovet for kildekritikk har vokst drastisk, men jeg er tvilende til at kunnskapen om kildekritikk har vokst like raskt. Falske nyheter ble årets nyord i 2017.

Ett resultat av denne utviklingen, er den massive netthetsen vi ser i dag. Det er stygt, forkastelig og skremmende. Spesielt er jeg bekymret for hvordan dette påvirker hvem som orker eller tør å være med i den offentlige debatten. Som du så klokt skriver det, den enes ytringsfrihet kan begrense en annens.

Jeg er også bekymret for hvordan dette påvirker de kompliserte, men nødvendige politiske diskusjonene. Det tar tid å sette seg fullgodt inn i de store sakene. Vi er valgt av velgere for å gjøre den jobben, og for å fatte beslutninger etter beste evne, basert på sakens fulle bredde. Nyhetsbildet er ferskvarebasert og politiske prosesser tar tid. Dette skaper ofte overskrifter og oppslag underveis. Det er i utgangspunktet positivt. Det som er utfordrende er at det sjelden er plass til hele sakens kompleksitet, men bare en del av den. De enkelte elementene er det ofte enkelt å ta stilling til, det som er utfordrende å finne den beste helheten. Men når detaljene kommer frem, og helheten ikke får like mye plass, da kan det være utfordrende å forsvare det større bildet. Presset på den enkelte for å fatte den avgjørelse som er til det beste for den delen av saken som kommer frem, kanskje på bekostningen av det beste helhetlige vedtaket, det er en utfordring. Spesielt om kommentarfeltene samtidig fylles med personkarakteristikk.

Til ditt første spørsmål. Ja, vi må jobbe videre med hvordan vi kan begrense netthets generelt. Samtidig som vi skal være smertelig klar over at samfunnstrendene, slik Zynk kommunikasjon beskriver, peker i retning av at dette er noe det vil bli mer av fremover.

Kildekritikk er en grunnleggende ferdighet for å forhindre at netthets spres og aksepteres. Det gir håp at digitale ferdigheter ligger i rammeverket for grunnleggende ferdigheter i læreplanverket. Ett av de fem hovedområdene barna lærer om, er å utøve digital dømmekraft. Det innebærer blant annet å følge regler for personvern og vise hensyn til andre på nett, om å bruke strategier for å unngå uønskede hendelser og om å vise evne til etisk refleksjon og vurdering av egen rolle på nett og i sosiale medier.

Temaet følges opp fra administrasjonen i kontakt med skolene som har frihet til å operasjonalisere undervisningen. Blant annet har hver skole i Kristiansand en IKT-kontakt som jevnlig møter på nettverksmøter arrangert av rådgiver i oppvekstsektoren. Nettvett, dømmekraft og generelt arbeid med digitale ferdigheter som grunnleggende ferdighet er gjentakende tematikk, og IKT-kontaktene tar med seg dette tilbake til egen skole. Dette er kunnskap som ikke var et tema da jeg og min generasjon gikk på skolen. Hvordan vi eventuelt skal nå ut med denne type kunnskap til godt voksne mennesker i dag, det vet jeg ikke.

Vi må fortsette å ha fokus på mobbing og netthets og på konsekvensene det medfører. Vi evner nok ikke å eliminere problemet, men vi skal jobbe for å begrense det, gi kunnskap til de som er i risikogrupper for å bli utsatt for det, og vi skal ha klare rutiner for håndtering. Et konkret tiltak jeg vil ta initiativ til er å styrke folkevalgtopplæringen etter kommende kommunevalg, slik at våre folkevalgt er bedre rustet i hvordan de kan-, og bør håndtere netthets.

Til ditt andre spørsmål. Administrasjonen opplever at rutiner for-, og håndtering av netthets mot kommunens ansatte i dag fungerer godt. Kristiansand kommune har veileder for nettsjikaner som er laget for barnevernet. Det er i denne tjenesten problemet har vært mest presserende, i tillegg til noen tjenester tilknyttet rus. Også i NAV Kristiansand er dette en utfordring, de som jobber der forholder seg til NAVs egne rutiner og veiledere. Den kommunale veilederen er utarbeidet av helse og sosialsektoren i samarbeid med hovedtillitsvalgte, verneombud, personaltjenesten og oppvekstsektoren, i tillegg til at politiet har deltatt. Veilederen viser hva de som har ulike roller kan gjøre på ulike stadier i en netthets-sak. Veilederen tar kommunens arbeidsgiveransvar på alvor, og synliggjør ulike handlingsalternativer for ansatte og deres representanter. Alt ligger i rutinehåndboka til barnevernet og veilederen er presentert i allmøte for barnevernstjenesten. Veilederen er tilgjengelig for alle i Kristiansand kommune og kan således benyttes av andre tjenester/sektorer.

Veilederen er tatt inn i kommunens retningslinjer for bruk av sosiale medier. Også i denne veilederen omtales fenomenet og det henvises til prosedyre ved netthets. Retningslinjene for bruk av sosiale medier benyttes blant annet i mediekurs og på introduksjonskurs for nye ledere, og er en del av verktøyene som finnes tilgjengelig for ansatte på intranett.

Administrasjonen melder at det ikke er et høyt antall slike saker per i dag, og at det er få saker som karakteriseres som svært alvorlige. De fleste netthets-sakene er knyttet til enkeltpersoner og deres utfordringer, og ligget i spennet mellom ytringsfrihet og alvorlig trussel.

Netthets som fenomen er i konstant endring, og det er derfor nødvendig at vi har fokus på om dagens rutiner også passer for morgendagen.

Alle politiske partier som ønsker, kan bruke kommunens veiledere som utgangspunkt for å utvikle egne veiledere for håndtering av netthets.

Jeg er stolt av politikerne i Kristiansand og andre steder. Mennesker som setter seg inn i saker, som leser, vurderer og diskuterer – i full åpenhet. Mennesker som vet at deres meninger kan gjøre samfunnet til et bedre sted, og som jobber hardt for å få det til. Selv om det stormer.

Med vennlig hilsen

Harald Furre
Ordfører

Kopi: Bystyret